

DEMOGRAFSKI IN PROSTORSKI RAZVOJ NASELJA PREKORJE

raziskovalna naloga

avtorji:

Timotej Belina, 8.b

Tilen Grobelšek, 8.b

Simon Sovič, 8.b

mentor:

Sandi Šarman, prof. zgod. in geogr.

OŠ Hudinja, Celje

šolsko leto 2016/17

POVZETEK

Prekorje so podeželsko naselje, ki leži na gričevnatem površju približno 2 kilometra severno od Celja. Na poselitev in značilnosti prebivalstva v naselju je ves čas imela največji vpliv prav lega v bližini tretjega največjega mesta v Sloveniji.

Po drugi svetovni vojni je v Sloveniji prišlo do močne industrializacije in z njo povezane urbanizacije. Ob koncu 60-ih let je na takratni občini Celje nastal urbanistični načrt, ki je predvidel gradnjo enostanovanjskih hiš na območju Prekorja. V 70-ih letih je tako prišlo do množične gradnje in priseljevanja prebivalstva na Prekorje, s tem pa hitre rasti števila prebivalcev. Število prebivalcev med letoma 1971 in 1991 naraste za več kot 300%. Posledično se možno zmanjša delež kmečkega prebivalstva in danes se s kmetijstvom ukvarja le še ena kmetija.

Po letu 1991 se rast prebivalstva na Prekorju zaustavi in do danes ves čas počasi upada. Prebivalstvo se stara, delež starejših od 65 let se med letoma 1981 in 2015 izjemno poveča.

Danes so Prekorje tipično urbanizirano podeželsko naselje, kakršnih najdemo v okolici Celja kar precej. Vendar pa se Prekorje niso urbanizirale šele v zadnjem desetletju ali dveh kot posledica suburbanizacije (kot je to značilno za nekatera druga naselja v okolici Celja). Večina prebivalcev se je sem priselila pred dobrimi štirimi desetletji, torej v času intenzivne urbanizacije Celja.

VSEBINA

POVZETEK	3
1. UVOD	5
1.1. NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE	5
1.2. METODE DELA	5
1.3. HIPOTEZE	7
2. TEORETIČNI DEL NALOGE	8
2.1. PREKORJE	8
2.2. DOSTOPNI VIRI IN PODATKI	10
2.3. URBANIZACIJA IN SUBURBANIZACIJA	10
3. OSREDNJI DEL NALOGE	12
3.1. SPREMINJANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV IN GOSPODINJSTEV	12
3.2. STAROSTNA SESTAVA IN DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA	14
3.3. PROSTORSKO ŠIRJENJE NASELJA	17
3.4. TERENSKO DELO NA PREKORJU	19
4. ZAKLJUČEK	25
5. SEZNAM SLIK, TABEL, GRAFOV, KART IN FOTOGRAFIJ	26
6. VIRI IN LITERATURA	28

1. UVOD

1.1. NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Prekorje je podeželsko naselje, ki leži dobra 2 kilometra severno od naše šole. Veliko naših sošolcev in tudi eden od avtorjev te raziskovalne naloge, prihaja od tam. Ko smo se v šoli učili o urbaniziranih podeželskih naseljih, smo se spraševali, ali so takšna naselja tudi v okolici naše šole. Odločili smo se, da raziščemo Prekorje.

Najprej nas je zanimalo, kako se je spreminjalo število prebivalcev in gospodinjstev na Prekorju v zadnjem stoletju. Želeli smo tudi raziskati, kako se je Prekorje v zadnjem stoletju širilo, kdaj in od kod so se vanj priseljevali in koliko ljudi se na Prekorju še ukvarja s kmetijstvom. Posebej nas je zanimalo tudi, v katerem obdobju je bilo na Prekorju zgrajenih največ hiš.

Na osnovi vseh analiz smo želeli odgovoriti na vprašanje ali je Prekorje tipično urbanizirano podeželsko naselje in v katerem obdobju je bila urbanizacija najbolj intenzivna.

1.2. METODE DELA

Pri našem raziskovanju smo uporabili naslednje metode dela:

- Iskanje virov in literature.
- Analiza statističnih podatkov.
- Terensko delo in anketa.
- Kartiranje.

ISKANJE VIROV IN LITERATURE

To je osnovna metoda dela, s katero dobimo osnovne informacije o temi, ki nas zanima. Mi smo največ podatkov dobili na svetovnem spletu, v šolski knjižnici in Osrednji knjižnici Celje. S pomočjo literature smo definirali osnovne pojme in spoznali značilnosti Prekorja. Na svetovnem spletu pa smo pridobili predvsem statistične podatke, ki jih zbira Statistični urad Republike Slovenije (SURSTAT).

V petek, 20.1.2017 smo obiskali Zgodovinski arhiv Celje (ZAC), kjer nam je gospod dr. Aleksander Žižek pripravil gradivo o Prekorju, ki ga hranijo v arhivu. Gre predvsem za starejše zemljevide Celja z okolico, ki smo jih lahko koristno uporabili v nalogi.

Fotografija 1: Pri delu v Zgodovinskem arhivu Celje

ANALIZA STATISTIČNIH PODATKOV

Vse podatke, ki smo jih dobili na spletnih straneh SURS-a, smo pregledali in med njimi izbrali tiste, ki se nanašajo na obravnavano tematiko. Gre predvsem za podatke iz različnih popisov prebivalstva, ki so bili izvedeni v drugi polovici dvajsetega stoletja. Podatke smo nato uredili v tabele in grafikone ter jih analizirali.

TERENSKO DELO IN ANKETA

V soboto, 3. decembra 2016 smo se odpravili na terensko delo na Prekorje. Za pomoč smo prosili še nekaj učencev in učenk naše šole, ki so doma na Prekorju, tako da nas je bilo osem. Na terenu smo dodobra spoznali obravnavano naselje, hkrati pa smo med stanovalci izvedli še anketo, na osnovi katere smo pridobili številne podatke, potrebne za naše delo.

Fotografija 2: Pri anketiranju na Prekorju

KARTIRANJE

Na osnovi podatkov o starosti hiš, ki smo jih pridobili na terenskem delu, smo izdelali preprosto karto. Na njej smo z različnimi barvami pobarvali hiše glede na leto izgradnje, nekaj novejših hiš pa je bilo potrebno na karto še vrisati. Za osnovo karte smo uporabili zemljevid na spletni strani geopedia.si.

1.3. HIPOTEZE

Pred začetkom našega raziskovanja smo postavili naslednje hipoteze:

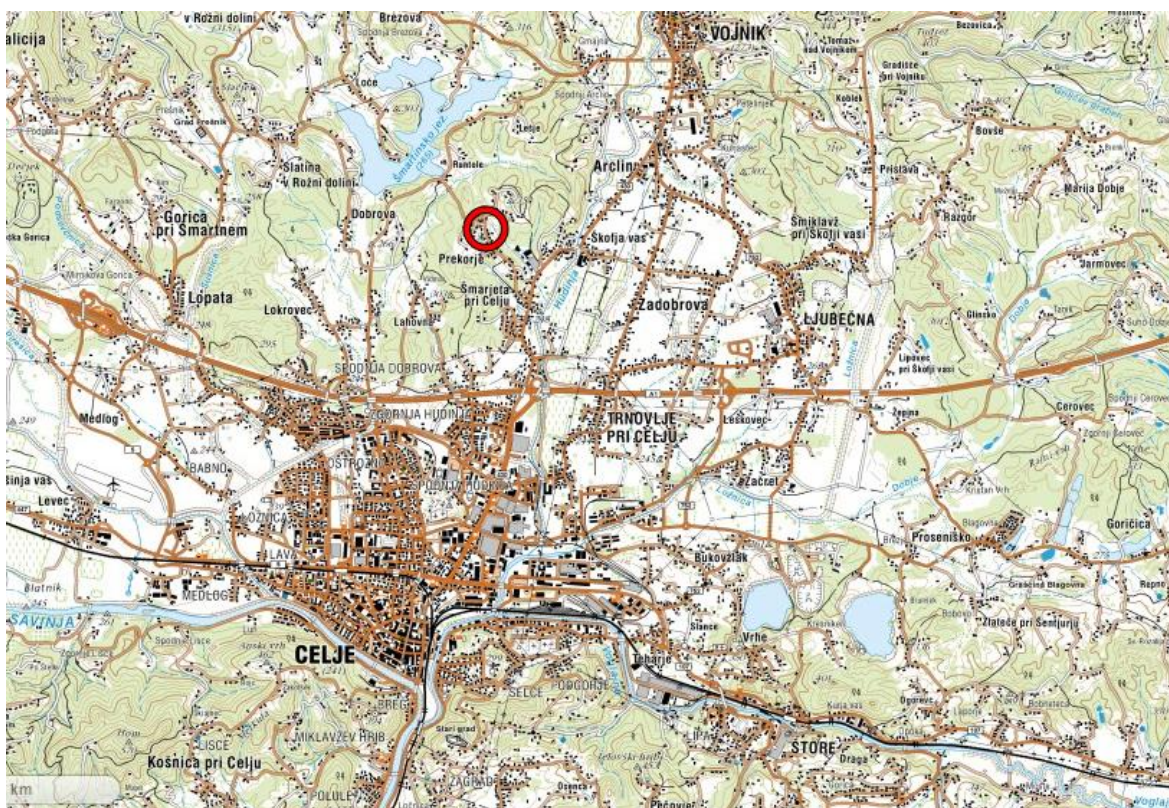
1. Število prebivalcev na Prekorju je v zadnjem stoletju ves čas naraščalo.
2. Večina hiš na Prekorju je mlajših od 30 let.
3. Delež kmečkega prebivalstva na Prekorju se je v zadnjem stoletju močno zmanjšal.
4. Prekorje je tipično urbanizirano podeželsko naselje.

2. TEORETIČNI DEL NALOGE

2.1. PREKORJE

Prekorje so eno izmed 38 podeželskih naselij v Mestni občini Celje. Ležijo na gričevnatem območju približno 2 km severno od Celja. Le nekaj sto metrov severno od Prekorja se razprostira Šmartinsko jezero. v Prekorje pridemo po lokalni cesti, ki ga povezuje z državno cesto Celje – Vojniki. Prekorju najbližji naselji sta Runtole in Šmarjeta pri Celju. Povprečna nadmorska višina naselja je 280,6 m (Wikipedia). Lega Prekorja je prikazana na spodnji karti.

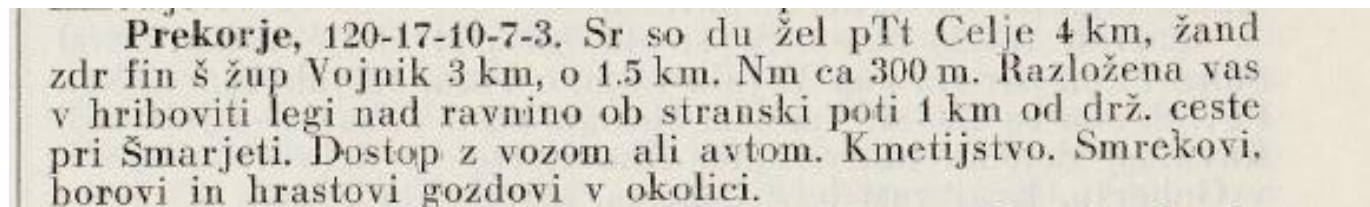
Karta 1: Lega Prekorja

vir: http://www.geopedia.si/#T105_F1173:66621_x522320_y123152_s13_b4

Prve zanesljivejše podatke o Prekorju smo našli v Krajevnem leksikonu Dravske banovine, ki je izšel leta 1937. Takrat je na Prekorju živel 120 prebivalcev v 17 hišah. Deset je bilo posestnikov, sedem kočarjev in trije najemniki.

Slika 1: Izsek iz Krajevnega leksikona Dravske banovine

Vir: Krajevni leksikon Dravske banovine, Ljubljana 1937, stran 101

Danes na Prekorju živi 374 prebivalcev v 158 gospodinjstvih. To pomeni, da ima povprečno gospodinjstvo 2,4 člane. Večina delovno aktivnih prebivalcev se vozi v službo v Celje, nekaj pa tudi v bližnji Etol, ki leži tik ob naselju. Hiše so razpršene večinoma po prisojnih pobočjih in na slemenu griča. To prikazuje tudi spodnja fotografija.

Fotografija 3: Del naselja Prekorje

2.2. DOSTOPNI VIRI IN PODATKI

Glavni vir za proučevanje značilnosti prebivalstva v Sloveniji so statistični popisi prebivalstva. Po drugi svetovni vojni so bili popisi prebivalstva v letih 1948, 1853, 1961, 1971, 1981, 1991 in 2002. Leta 2011 je bil izveden tako imenovani registrski popis prebivalstva.

Nekoč so bili rezultati popisov objavljeni v različnih publikacijah, danes pa so dostopni na spletnih straneh Statističnega urada Republike Slovenije. Nekateri podatki pa javnosti niso dostopni, a jih SURS posreduje tistim, ki jih potrebujejo za raziskovalne namene.

Največ kartografskega gradiva smo našli v Zgodovinskem arhivu Celje, nekaj pa smo si pomagali tudi s svetovnim spletom

2.3. URBANIZACIJA IN SUBURBANIZACIJA

Pred več desetletji so se naselja delila na mesta in vasi. Na vasi je živelo prebivalstvo, ki se je pretežno ukvarjalo s kmetijstvom, v mestih pa so živeli trgovci, obrtniki, industrijski delavci in drugi, ki so se ukvarjali z nekmetijskimi dejavnostmi.

V drugi polovici 20. stoletja pa smo bili priča močnim spremembam. Prebivalstvo na podeželju je začelo opuščati kmetijstvo in se seliti v mesta. Procesu opuščanja kmetijstva pravimo **deagrarizacija**, močnemu širjenju mest in mestnega načina življenja pa **urbanizacija** (Senegačnik, 2012).

V drugi polovici 20. stoletja pa je najprej v ZDA, nato pa tudi v Evropi začelo prihajati do obratnega procesa. Vedno več ljudi je želelo imeti svoje bivališče na obrobju mesta. Zato je prišlo do selitev ljudi in tudi delovnih mest na obrobje mesta.

Suburbanizacija je v večini virov definirana kot *proces razseljevanja prebivalcev, delovnih mest in urbanih dejavnosti iz osrednjih delov mest v predmestja in širša območja mestne regije* (<http://ipop.si/urejanje-prostora/izrazje/suburbanizacija/>).

Hkrati s tem pa se začnejo v podeželskih naseljih v bližini večjih mest dogajati velike spremembe. Nastajajo nove stanovanjske soseske z modernimi stavbami, nekdanje kozolce, hleve in druge gospodarske objekte spremenijo v skladišča in delavnice. Za takšna naselja, ki so močno spremenila svojo gospodarsko usmerjenost in izgled se uveljavi naziv **urbanizirano podeželsko naselje** (Senegačnik, 2012).

Vzrokov za pojav suburbanizacije v drugi polovici 20. stoletja je veliko. Številni (predvsem ameriški) avtorji kot glavni vzrok navajajo pospešeno motorizacijo

prebivalstva. To v praksi pomeni, da se ljudje z nakupom avtomobila in z relativno majhnimi transportnimi stroški lahko vozijo v službo tudi več deset kilometrov dnevno. Nekakšen ideal srednjega in bogatejšega sloja je tako postala hiša v predmestju in služba v središču mesta.

Pogosti razlog za selitve ljudi iz mest na njihovo obrobje je tudi zmanjšana bivalna prednost mest. Če je še pred pol stoletja veljalo, da je bivanje v mestu (v primerjavi z vaškim oz. kmetijskim podeželjem) udobnejše, svobodnejše in modernejše, pa danes pogosto velja prav nasprotno. Prenaseljena mesta so postala nevarnejša, bolj umazana, hrupna in tako za številne ljudi nezanimiva.

Razvoj informacijske in telekomunikacije infrastrukture je imel prav tako velik pomen. Danes je razlika med infrastrukturo v mestu in na njegovem obrobju zanemarljivo majhna. Lahko bi rekli, da imajo ljudje v predmestjih prav enako dostopnost do vodovoda, elektrike, kanalizacijskega omrežja in interneta kot v središču mesta.

Glavna posledica suburbanizacije je *širjenje mestnega načina življenja v okolico mest* (Svetic, 2006). Suburbanizaciji se je prilagodila prometna in informacijska infrastruktura, povečal se je pretok ljudi, dejavnosti in delovnih mest med mestom in okolico. Tako so v predmestjih nastali številni trgovski centri in pogosto se zgodi, da morajo ljudje, ki živijo v mestu po nakupih v predmestje. V mestu so pretežno ostale samo specializirane trgovine. Posledica vsega naštetega je seveda povečana dnevna migracija prebivalstva.

3. OSREDNJI DEL NALOGE

3.1. SPREMINJANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV IN GOSPODINJSTEV

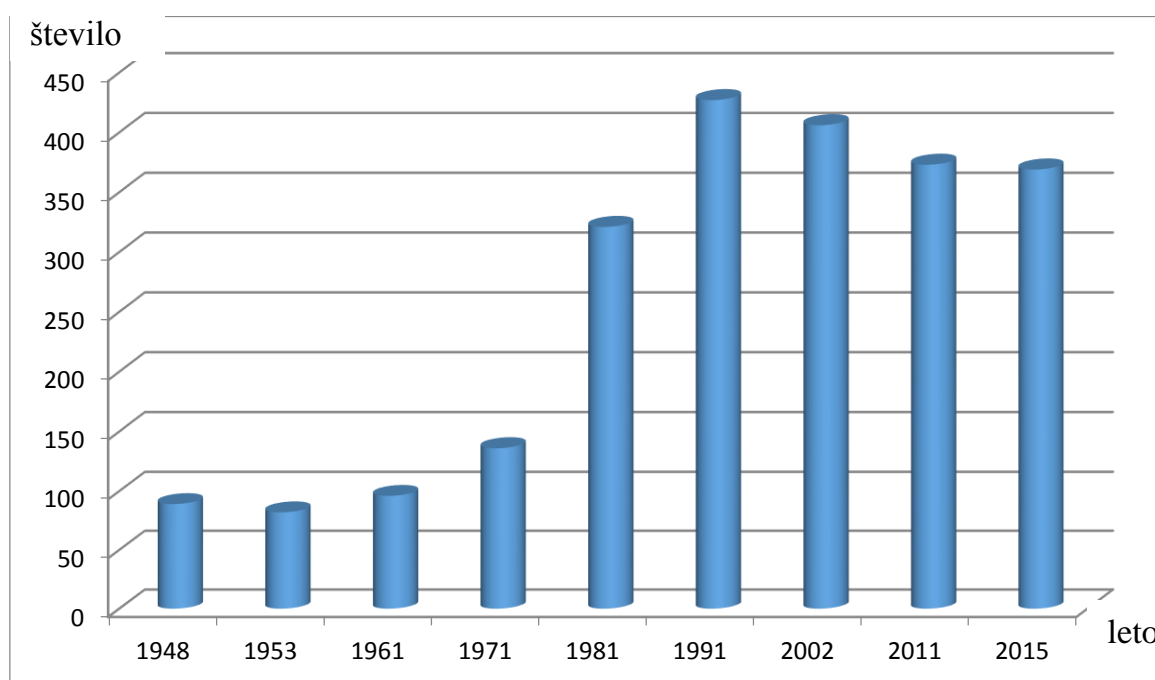
Prvi zanesljivejši podatki o številu prebivalcev na Prekorju so iz leta 1937. Takrat je izšel Krajevni leksikon Dravske banovine, v katerem je za Prekorje naveden podatek o 120 prebivalcih.

Za obdobje po drugi svetovni vojni pa imamo zanesljive podatke za tista leta, ko je bil izveden popis prebivalstva. Ti podatki so prikazani v spodnji tabeli.

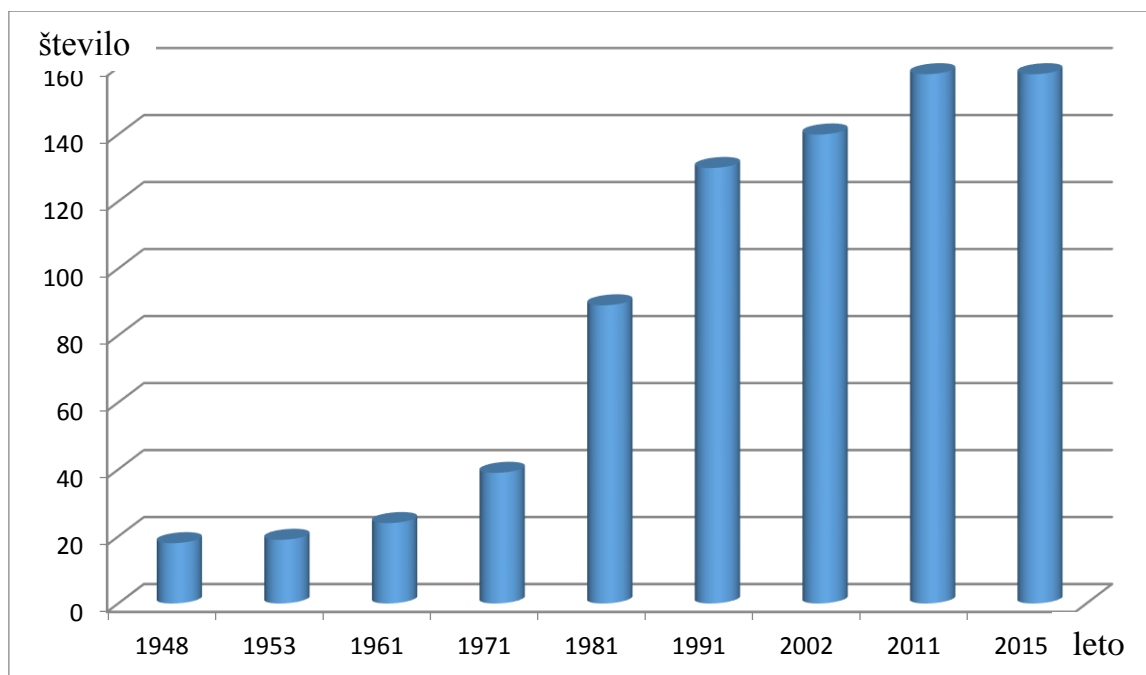
Tabela 1: Število prebivalcev in gospodinjstev v naselju Prekorje med letoma 1948 in 2015

leto	Število prebivalcev	Število gospodinjstev
1948	89	18
1953	82	19
1961	96	24
1971	136	39
1981	321	89
1991	427	130
2002	406	140
2011	373	158
2015	369	158

Graf 1: Število prebivalcev v naselju Prekorje v med letoma 1948 in 2015

Graf 2: Število gospodinjstev v naselju Prekorje med letoma 1948 in 2015

Kot vidimo iz obeh grafikonov, je število prebivalcev in gospodinjstev na Prekorju do leta 1971 naraščalo zelo počasi. Tako je še leta 1971 na Prekorju v 39 gospodinjstvih živelo 136 prebivalcev.

Med letoma 1971 in 1991 pa je opazen izrazit porast števila prebivalcev. Tako je med tema letoma število prebivalcev naraslo kar za 314% oziroma na 427 prebivalcev.

Po letu 1991 pa je število prebivalcev postopoma upadalo na 369, kolikor jih na Prekorju živi danes. Zanimivo pa je, da se je v istem obdobju število gospodinjstev celo nekoliko povečalo, iz 130 na 158. To si lahko razlagamo le kot posledico zmanjševanja povprečnega števila članov v gospodinjstvu. Leta 1991 je povprečno gospodinjstvo štelo 3,3 člane, leta 2015 pa le še 2,8 člana.

Na osnovi tega lahko našo prvo hipotezo, ki je govorila o tem, da je število prebivalcev na Prekorju ves čas naraščalo, ovržemo. Naše predvidevanje velja le za obdobje do leta 1991, po tem letu pa ne več.

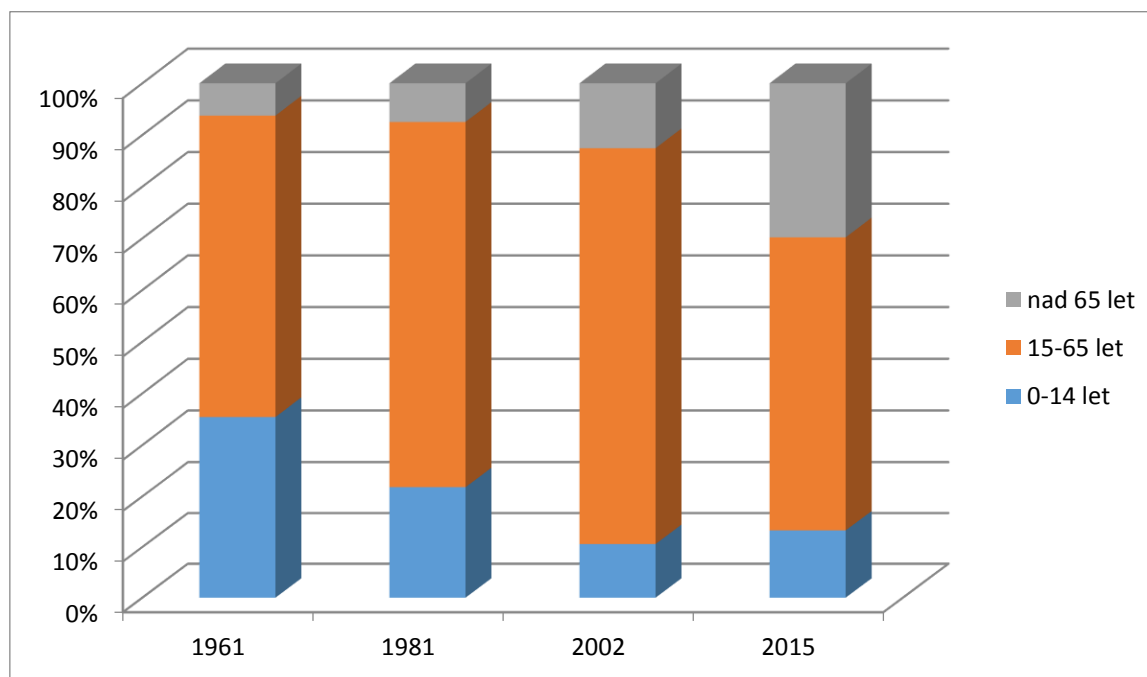
3.2. STAROSTNA SESTAVA IN DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA

Eden izmed pomembnejših demografskih kazalcev je podatek o starostni sestavi prebivalstva. Na spletnih straneh SURS-a smo poiskali podatke o starostni sestavi prebivalstva na Prekorju v letih 1961, 1981, 2002 in 2015. Zbrali smo jih v spodnji tabeli.

Tabela 2: Starostna sestava prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1961, 1981, 2002 in 2015

Starost/leto	1961	1981	2002	2015
0-14	34	70	43	49
%	35	22	10	13
15-65	56	227	312	210
%	58	71	77	57
65+	6	24	51	110
%	7	7	13	30
skupaj	96	321	406	369
%	100	100	100	100

Graf 3: Starostna sestava prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1961, 1981, 2002 in 2015

Dobljeni rezultati so zelo zanimivi. Leta 1961 je na Prekorju živel kar 35% otrok, mlajših od 15 let in le 7% starejših od 65 let. Do leta 1981 se je to močno spremenilo. Ker so se takrat na Prekorje močno priseljevali, je najbolj narastel delež ljudi srednje starosti. Delež otrok je upadel, delež starejših pa je ostal enak. Še večja pa je sprememba v zadnjem obdobju. Ljudje, ki so se v 70-ih letih priseljevali na Prekorje, so se v tem času postarali in danes na Prekorju živi kar 30% prebivalcev, starejših od 65 let.

S procesom urbanizacije podeželskih naselij je nedvomno povezan tudi proces opuščanja kmetijstva. Podatke o številu aktivnega kmečkega prebivalstva je za naselja precej težko najti. Na spletu nam je uspelo najti podatke za leta 1953, 1961, 1971 in 2002. Pri tem pa je treba poudariti, da pri letu 2002 dejanskega števila ni mogoče dobiti, saj je zaradi majhnega števila kmečkega prebivalstva v naselju označeno kot statistična zaupnost. Na osnovi našega terenskega dela in pogovorov z domačini pa vemo, da se v zadnjih dveh desetletjih na Prekorju s kmetijstvom ukvarja le še en prebivalec. Podatki o deležu kmečkega prebivalstva so prikazani v spodnji tabeli.

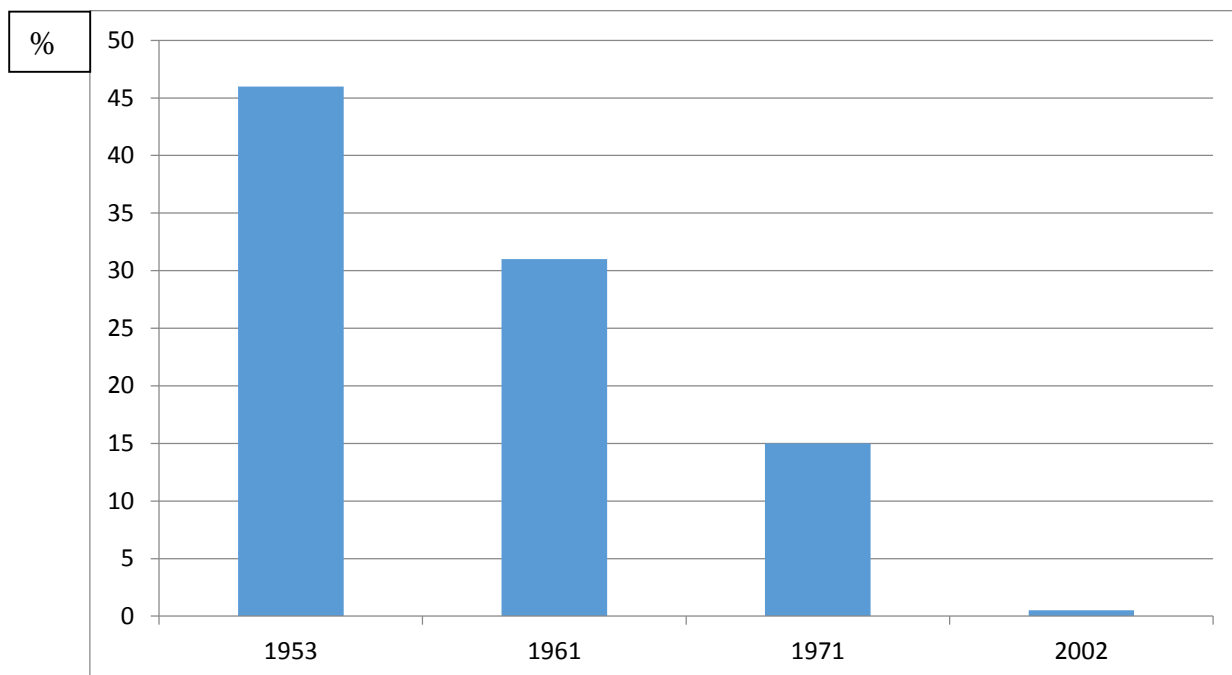
Tabela 3: Število in delež kmečkega prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1953, 1961, 1971 in 2002

	1953	1961	1971	2002
Vsi aktivni prebivalci	41	42	64	186
Število kmečkega prebivalstva	19	13	10	1*
% kmečkega prebivalstva	46	31	15	0,5

Vir podatkov: Popisi prebivalstva

*Ocena na osnovi terenskega dela

Graf 4: Delež kmečkega prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1953, 1961, 1971 in 2002

Kot smo pričakovali, se je po drugi svetovni vojni delež kmečkega prebivalstva na Prekorju konstantno zmanjševal. Ta delež že takoj po vojni ni bil posebej visok, kar je verjetno posledica lege Prekorja v bližini Celja. Danes se na Prekorju s kmetijstvom ukvarja samo še kmetija Prekoršek (zanimivost: priimek izhaja iz naselbinskega imena). Naša tretja hipoteza je bila torej pravilna.

Fotografija 4: Kmetija Prekoršek

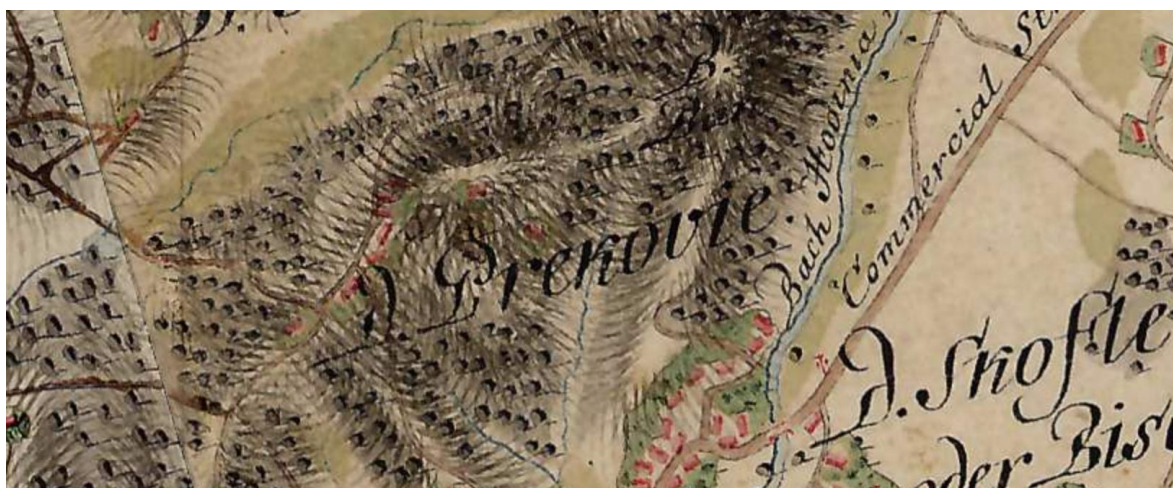

3.3. PROSTORSKO ŠIRJENJE NASELJA

Na območju današnjega naselja Prekorje naj bi bili po pripovedovanju domačinov vinogradi že v času Celjskih grofov. Prav mogoče je, da je naselje nastalo prav na osnovi posameznih hiš, v katerih so živeli upravitelji teh vinogradov.

Najstarejše kartografsko gradivo, ki prikazuje Prekorje, je iz časa Marije Terezije. V letih 1763-87 je nastal prvi vojaški kataster, na katerem najdemo naselje Prekorje (Prekovie). Iz karte lahko razberemo, da je bilo takrat na Prekorju sedem stavb (hiš), ki so bile z vseh strani obdane z gozdom.

Karta 2: Izsek iz prvega vojaškega katastra iz let 1763-87

Vir:

<http://mapire.eu/en/map/firstsurvey/?bbox=1699450.7250927966%2C5823111.356878494%2C1703463.6690777685%2C5825184.71127073>

Do sredine 20. stoletja nato do večjih sprememb v poselitvi ni prišlo. Kot nam kaže zemljevid iz leta 1956, je bilo tega leta na Prekorju le nekaj več kot 10 stavb, kar se nekako ujema s podatkom o številu gospodinjstev (19 leta 1953). Večina hiš je ležala ob glavni cesti, ki je Prekorje povezovala s Šmarjeto in nato s Celjem.

Karta 3: Prekorje leta 1956 (izsek iz zemljevida v merilu 1: 50 000)

Vir: SI_ZAC/1293_00093

Prelomno leto za poselitev Prekorja je bilo očitno leto 1968, ko je takratna Skupščina občine Celje izdala Urbanistični načrt za Prekorje, ki smo ga odkrili v Zgodovinskem arhivu Celje. Ta dokument je predvidel izgradnjo niza hiš ob glavni cesti. Da se je v tem obdobju intenzivno gradilo, nam dokazuje izsek iz zemljevida iz leta 1975, ko je na območju Prekorja bilo že več kot 70 stavb.

Karta 4: Prekorje leta 1975 (izsek iz zemljevida Celje z okolico, merilo 1: 12 500)

Vir: SI_ZAC/1293_00071

Da bi ugotovitve, pridobljene s pomočjo pisnih in kartografskih virov preverili še »v živo«, smo se odpravili še na Prekorje.

3.4. TERENSKO DELO NA PREKORJU

V soboto, 3. decembra 2016 smo se odpravili na terensko delo na Prekorje. Za pomoč smo prosili še nekaj učencev in učenk naše šole, ki so doma na Prekorju, tako da nas je bilo osem. Razdelili smo se v dvojice. Cilji našega terenskega dela so bili:

- »v živo« spoznati Prekorje in si natančno ogledati njegovo lego ter zgradbo,
- izvesti anketo med stanovalci Prekorja in
- kartirati hišne številke stavb, kar nam bo kasneje v pomoč pri kartiranju.

Ko smo prišli na Prekorje, smo si ga najprej skupaj ogledali. Ugotovili smo, da je to naselje, ki pretežno zavzema gričevnati svet in da ga nekako lahko na prvi pogled razdelimo na tri dele:

- manjši, začetni del, do kmetije Prekoršek (hišne številke od 1 do 14),
- osrednji, strnjeno pozidani del ob glavni cesti in
- skrajni SV del naselja, kjer so hiše bolj oddaljene druga od druge in je hkrati na najvišjem površju.

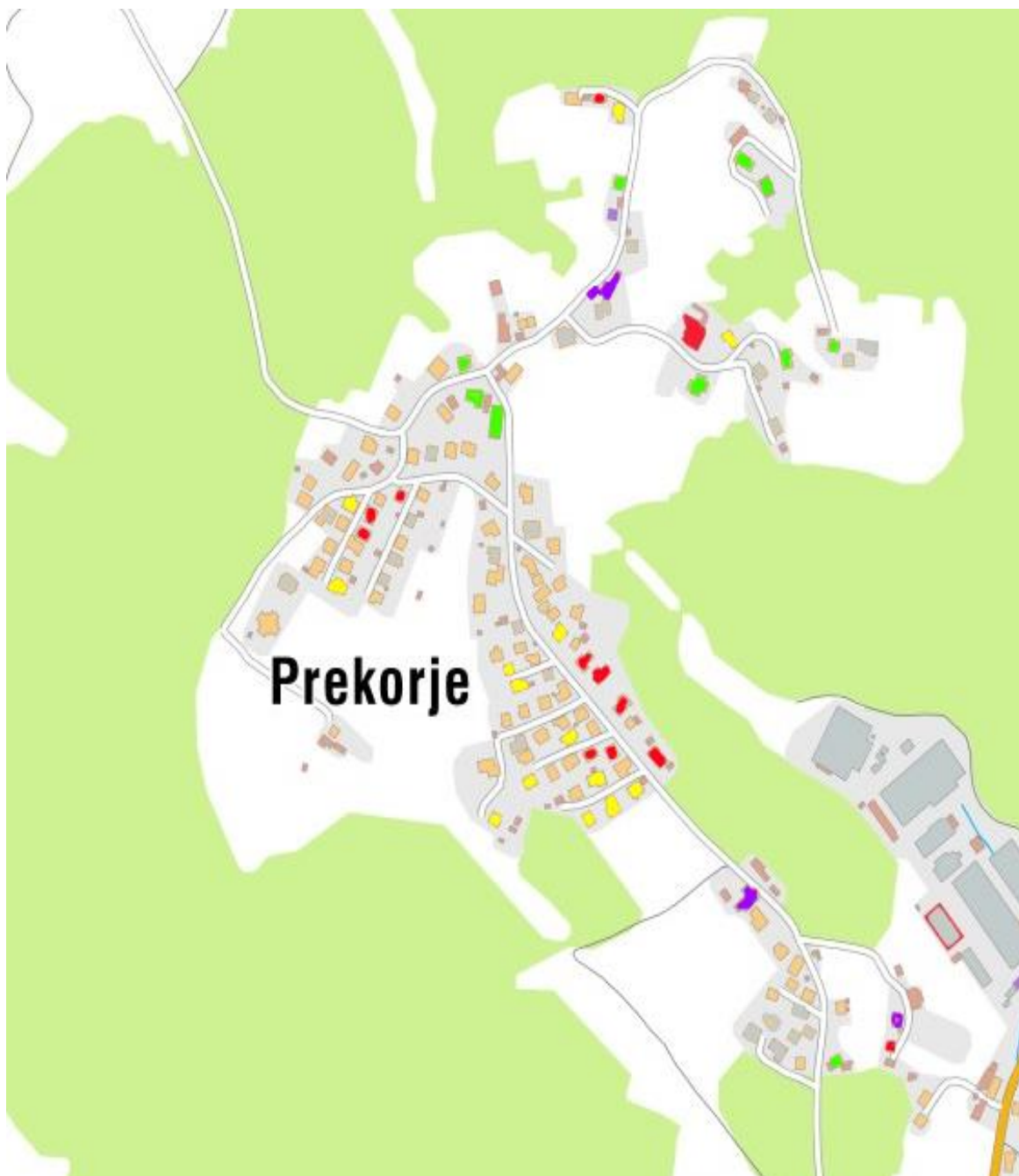
Nato smo si Prekorje razdelili na štiri dele in vsaka dvojica je odšla v svoj del. Pri vsaki hiši smo najprej kartirali, kje leži oz. na karto vpisali ustrezno hišno številko. Nato smo anketirali stanovalce s pomočjo anketnega lista, ki je v prilogi raziskovalne naloge. Anketa je bila kratka, saj nas je zanimalo samo, kdaj je bila hiša zgrajena, ali so se na Prekorju rodili ali so priseljeni in če so se priselili, kdaj, od kod in zakaj so se priselili prav na Prekorje.

Stanovalci so nas večinoma lepo sprejeli in odgovorili na zastavljena vprašanja. Nekateri so si vzeli več časa in nam še sami kaj povedali o naselju in o tem, kdaj in kako so ga gradili. Ti podatki so nam bili prav tako v pomoč pri našem raziskovanju.

Ugotovili smo, da takšno terensko delo ni prav enostavno. Kljub temu, da smo se nanj dobro pripravili, nam je sprva kar nekaj težav povzročala orientacija med hišami. Tudi anketiranje različnih ljudi (nekateri bolj, drugi pa manj prijazni), pa tudi nizke temperature tega dne so nekaj, po čemer si bomo ta dan še posebej zapomnili. Največja težava pa je bila v tem, ker številnih stanovalcev ta dan ni bilo doma. Zato smo se odločili, da bomo anketo ponovili še enkrat, kar smo med božično-novoletnimi prazniki tudi storili.

Skupaj smo tako anketirali 68 gospodinjstev na Prekorju, kar je 43% vseh. Najprej nas je zanimalo, katerega leta je bila zgrajena hiša, v kateri živijo. Pri nekaterih hišah smo letnico izgradnje videli na fasadi, tako da smo ta podatek izvedeli, tudi če stanovalcev ni bilo doma. Dobljene podatke smo prikazali na spodnji karti.

Karta 5: Letnica izgradnje hiše na Prekorju (rezultati terenskega dela decembra 2016)

Vir karte: geopedia

Legenda:

	Do leta 1950
	Od 1950 do 1970
	Od 1971 do 1980
	Od 1981 do 1990
	Po letu 1991
	ni podatka

Kot vidimo iz karte, je bila večina hiš zgrajena v 70-ih letih 20. stoletja. V obdobju med letoma 1970 in 1990 je bilo zgrajenih kar 45 od skupaj 75 hiš, katerih letnico izgradnje smo ugotovili z anketo oziroma terenskim delom. Večina teh hiš je v osrednjem delu Prekorja, na obeh straneh edine ceste, ki Prekorje povezuje s Šmarjeto pri Celju. Videli smo, da so bile te hiše grajene po enotnem načrtu, saj so si med seboj precej podobne.

Fotografija 5: Osrednji del Prekorja, zgrajen v 70-ih letih

Danes so na Prekorju le še tri hiše, ki so bile zgrajene pred letom 1950. Ena od njih je že omenjena kmetija Prekoršek. Novejše hiše, zgrajene po letu 1990 so večinoma v severnem oziroma zgornjem delu naselja, ki je tudi nekoliko reliefno bolj razgibano. Že na prvi pogled se te hiše ločijo od tistih v osrednjem delu. Ne le, da so novejše, tudi arhitekturno so modernejše in očitno je, da v njih prebivajo premožnejši prebivalci. Nekaj takšnih hiš je trenutno še v gradnji. Nedvomno je bilo naše predvidevanje, da na Prekorju prevladujejo hiše, mlajše od 30 let, napačno.

Fotografija 6: Novejša hiša na Prekorju

V anketi smo prebivalce Prekorja spraševali tudi o tem, ali so se na Prekorju rodili ali so se tja priselili. Zanimalo nas je tudi, katerega leta so se priselili, od kod so se priselili in zakaj so se priselili ravno na Prekorje. Odgovori na ta vprašanja so prikazani v spodnjih tabelah.

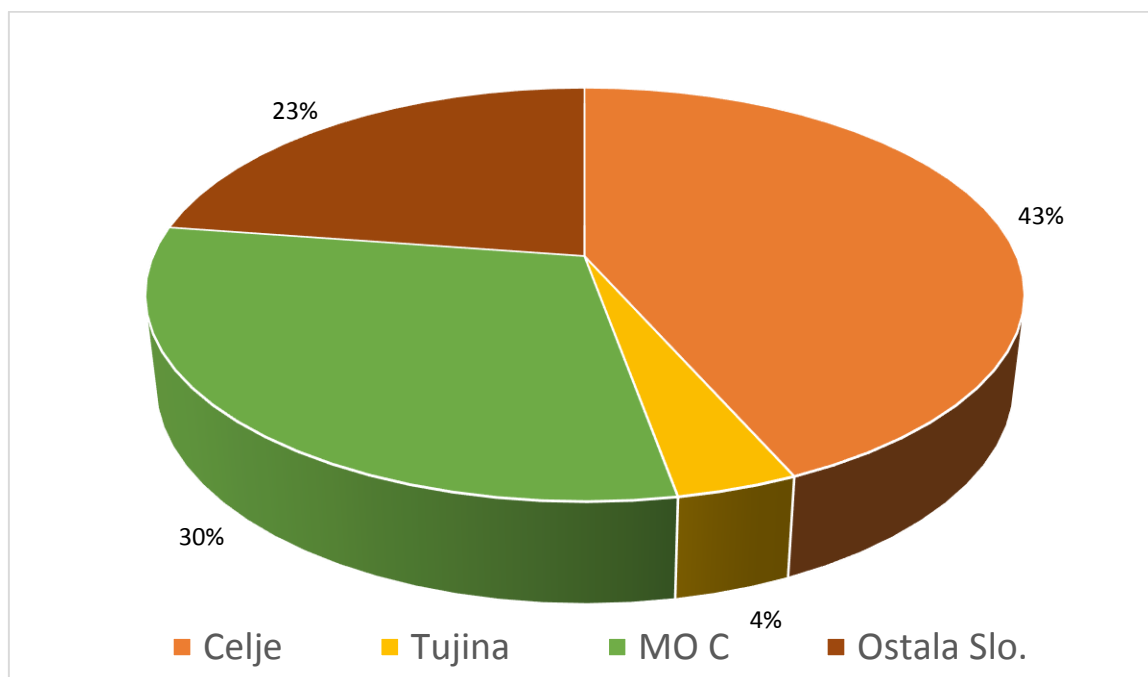
Tabela 4: Prebivalci Prekorja rojeni na Prekorju in priseljeni na Prekorje (rezultati ankete decembra 2016)

	število	%
Rojeni na Prekorju	15	22%
Priselili skupaj	53	78%
Skupaj anketiranih	68	100%

Tabela 5: Prebivalci Prekorja glede na kraj priselitve (rezultati ankete decembra 2016)

	število	%
Priselili skupaj	53	100%
Priselili iz Celja	23	43%
Priselili iz drugih naselij MO Celje	16	30%
Priselili iz drugih krajev Slovenije	12	23%
Priselili iz tujine	2	4%

Graf 5: Prebivalci Prekorja glede na kraj priselitve (rezultati ankete decembra 2016)

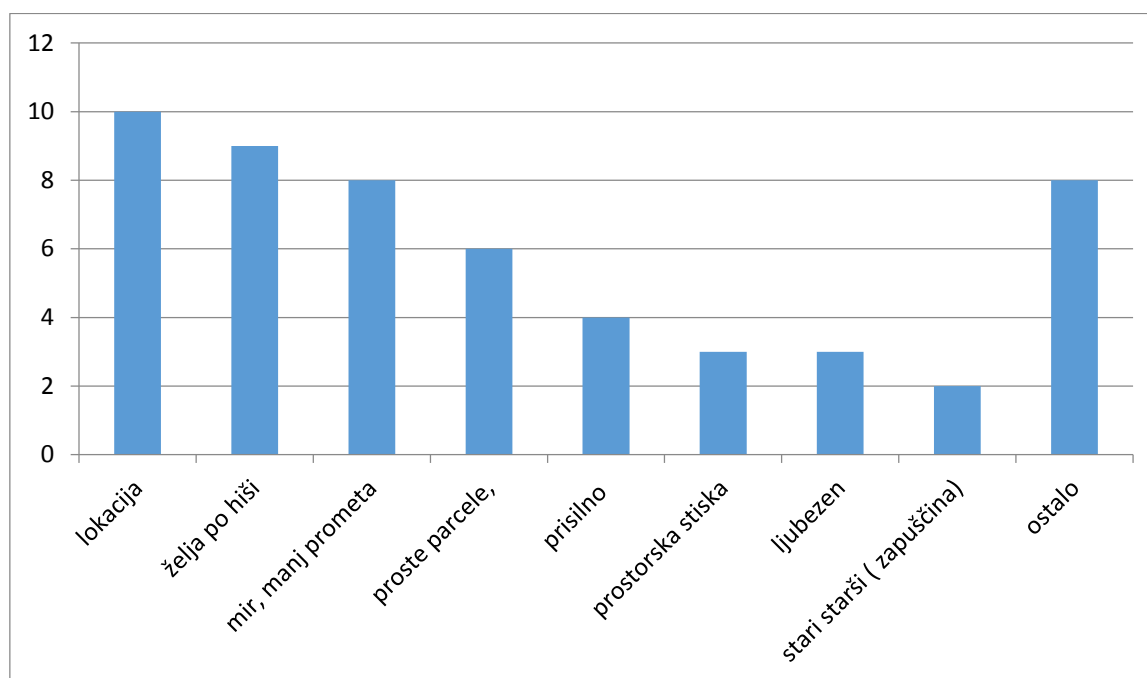

Kot vidimo, se je velika večina anketirancev na Prekorje priselila (78%). Med temi se jih je največ priselilo iz mesta Celje (43%), skoraj toliko pa iz drugih naselij Mestne občine Celje (Teharje, Škofja vas, Trnovlje). Zanimivo je, da sta se 2 anketiranca priselila iz tujine, eden iz Nemčije drugi pa iz Švice.

Tabela 6: Prebivalci Prekorja glede na vzrok priselitve (rezultati ankete decembra 2016)

Vzrok priselitve:	Število priseljenih
Ugodna lokacija	10
Želja po hiši	9
Mir, manj prometa	8
Proste parcele	6
Morali so se priseliti	4
Prostorska stiska	3
Ljubezen	3
Zapuščina po starših	2
Drugi vzroki	8
skupaj	53

Graf 6: Prebivalci Prekorja glede na vzrok priselitve (rezultati ankete decembra 2016)

Po anketi sodeč, so se ljudje na Prekorje selili iz različnih vzrokov. Največ anketirancev je povedalo, da jim je bila všeč lokacija, saj Prekorje leži blizu Celja, hkrati pa so dovolj oddaljeni od mestnega vrveža. Številni so se spomnili, da so pred desetletji na Prekorju preprosto dobili zazidljive parcele in ker so si želeli živeti v hiši, so se iz bloka preselili na Prekorje. Najbolj zanimivo pa se nam je zdelo pripovedovanje nekaterih, da so se bili prisiljeni preseliti, saj so njihova nekdanja bivališča v Celju porušili zaradi gradnje tovarn. Kot nadomestilo so dobili parcele na Prekorju.

Lahko bi rekli, da je terensko delo z anketo predstavljalo tisti del našega raziskovanja, kjer smo se o Prekorju naučili največ. Izvedeli smo, da je bil osrednji del Prekorja poseljen že v 70-ih in 80-ih letih 20. stoletja, torej v času, ko je bila značilna močna urbanizacija. Lahko bi rekli, da je Prekorje kot naselje, ki leži v neposredni bližini Celja, prav v tem času najbolj spremenilo svojo podobo. Naselje je bilo grajeno načrtno, v skladu s takratnimi arhitekturnimi smernicami. Novejše hiše, ki nastajajo v zadnjih letih pa so posledica suburbanizacije. Na Prekorje se selijo premožnejši ljudje, zato so novejše hiše bolj moderne arhitekture, poleg njih najdemo tudi bazene, otroška igrišča in podobno.

Na osnovi teh ugotovitev lahko potrdimo našo hipotezo, da so Prekorje tipično urbanizirano podeželsko naselje.

4. ZAKLJUČEK

Prekorje so podeželsko naselje, ki leži na gričevnatem površju približno 2 kilometra severno od Celja. Le nekaj sto metrov severno od Prekorja se razprostira Šmartinsko jezero. Na poselitev in značilnosti prebivalstva v naselju je ves čas imela največji vpliv prav lega v bližini tretjega največjega mesta v Sloveniji.

Do druge svetovne vojne je bilo Prekorje razmeroma majhno podeželsko naselje, kjer je v manj kot 20 gospodinjstvih živelo slabih 100 prebivalcev. Približno polovica se jih je ukvarjala s kmetijstvom, drugi so na delo verjetno hodili v bližnje mesto. V naselju je bilo ducat hiš, okoli njega so se razprostirali gozdovi.

Po drugi svetovni vojni je v Sloveniji prišlo do močne industrializacije in z njo povezane urbanizacije. Celje je hitro raslo, vanj so se priseljevali prebivalci iz celotne Slovenije in takratne Jugoslavije. Ob koncu 60-ih let je na takratni občini Celje nastal urbanistični načrt, ki je predvidel gradnjo enostanovanjskih hiš na območju Prekorja. V 70-ih letih je tako prišlo do množične gradnje in priseljevanja prebivalstva na Prekorje, s tem pa hitre rasti števila prebivalcev. Na Prekorje so se priseljevali predvsem prebivalci iz Celja in okolice, ki so iskali miren kotiček na robu mesta, kjer so si zgradili hišo z manjšim ali večjim vrtom. Število prebivalcev med letoma 1971 in 1991 naraste za več kot 300%. Posledično se možno zmanjša delež kmečkega prebivalstva in danes se s kmetijstvom ukvarja le še ena kmetija.

Po letu 1991 se rast prebivalstva na Prekorju zaustavi in do danes ves čas počasi upada. Prebivalstvo se stara, delež starejših od 65 let se med letoma 1981 in 2015 izjemno poveča (iz 7% leta 1981 na 30% danes). V zadnjih letih pa Prekorje spet postane zanimivo za sicer manjše število priseljencev, ki v naselju najdejo svoje novo prebivališče.

Danes so Prekorje tipično urbanizirano podeželsko naselje, kakršnih najdemo v okolici Celja kar precej. Vendar pa se Prekorje niso urbanizirale šele v zadnjem desetletju ali dveh kot posledica suburbanizacije (kot je to značilno za nekatera druga naselja v okolici Celja). Večina prebivalcev se je sem priselila pred dobrimi štirimi desetletji, torej v času intenzivne urbanizacije Celja. Lahko bi rekli, da je širitev in razvoj Prekorja potekala istočasno s Celjem.

5. SEZNAM SLIK, TABEL, GRAFOV, KART IN FOTOGRAFIJ

SEZNAM SLIK

		Stran:
Slika 1:	Izsek iz Krajevnega leksikona Dravske banovine	9

SEZNAM TABEL

		Stran:
Tabela 1:	Število prebivalcev in gospodinjstev v naselju Prekorje med letoma 1948 in 2015	12
Tabela 2:	Starostna sestava prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1961, 1981, 2002 in 2015	14
Tabela 3:	Število in delež kmečkega prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1953, 1961, 1971 in 2002	15
Tabela 4:	Prebivalci Prekorja rojeni na Prekorju in priseljeni na Prekorje (rezultati ankete decembra 2016)	22
Tabela 5:	Prebivalci Prekorja glede na kraj priselitve (rezultati ankete decembra 2016)	22
Tabela 6:	Prebivalci Prekorja glede na vzrok priselitve (rezultati ankete decembra 2016)	23

SEZNAM GRAFOV

		Stran:
Graf 1:	Število prebivalcev v naselju Prekorje v med letoma 1948 in 2015	12
Graf 2:	Število gospodinjstev v naselju Prekorje med letoma 1948 in 2015	13
Graf 3:	Starostna sestava prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1961, 1981, 2002 in 2015	14
Graf 4:	Delež kmečkega prebivalstva v naselju Prekorje v letih 1953, 1961, 1971 in 2002	16
Graf 5:	Prebivalci Prekorja glede na kraj priselitve (rezultati ankete decembra 2016)	23
Graf 6:	Prebivalci Prekorja glede na vzrok priselitve (rezultati ankete decembra 2016)	24

SEZNAM KART

		Stran:
Karta 1:	Lega Prekorja	8
Karta 2:	Izsek iz prvega vojaškega katastra iz let 1763-87	17
Karta 3:	Prekorje leta 1956 (izsek iz zemljevida v merilu 1: 50 000)	18
Karta 4:	Prekorje leta 1975 (izsek iz zemljevida Celje z okolico, merilo 1: 12 500)	18
Karta 5:	Letnica izgradnje hiše na Prekorju (rezultati terenskega dela decembra 2016)	20

SEZNAM FOTOGRAFIJ

		Stran:
Fotografija 1:	Pri delu v Zgodovinskem arhivu Celje	6
Fotografija 2:	Pri anketiranju na Prekorju	7
Fotografija 3:	Del naselja Prekorje	9
Fotografija 4:	Kmetija Prekoršek	16
Fotografija 5:	Osrednji del Prekorja, zgrajen v 70-ih letih	21
Fotografija 6:	Novejša hiša na Prekorju	22

Avtor vseh fotografij: Sandi Šarman

6. VIRI IN LITERATURA

Statistični popisi prebivalstva:

http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1948.asp

http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1953.asp

http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1961.asp

http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1971.asp

http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1981.asp

http://www.stat.si/publikacije/pub_popis_1991.asp

<http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm>

kartografsko gradivo:

Karta Celja z okolico v merilu 1:12 500 iz leta 1975 (signatura SI_ZAC/1293_00071)

Karta Celje, list 31/2 v merilu 1:50 000 iz leta 1956 (signatura SI_ZAC/1293_00093)

Karta OBLO Celje v merilu 1: 25 000 iz let 1952-1963 (signatura SI_ZAC/1293_00098)

<http://mapire.eu/en/map/firstsurvey/?bbox=1699450.7250927966%2C5823111.356878494%2C1703463.6690777685%2C5825184.71127073> (dostopno 25.1.2017)

<http://www.geopedia.si/> (dostopno 12.12.2016)

Literatura:

Krajevni leksikon Dravske banovine, Ljubljana 1937, stran 101.

Brodej S., Krajnc-Zagrušovcem E. in Skalicky T.: Suburbanizacija na območju Mestne občine Celje, raziskovalna naloga. Celje, 2016.

Senegačnik Jurij: Geografija Slovenije. Učbenik za deveti razred osnovne šole. Ljubljana, 2012.

Svecic Darja: Suburbanizacija v Ljubljanski regiji. Diplomsko delo. Ljubljana, 2006.

Urbanistični načrt za Prekorje, izdala Skupščina občine Celje, 1968, hrani Zgodovinski arhiv Celje.

<http://ipop.si/urejanje-prostora/izrazje/suburbanizacija/> (dostopno decembra 2016).

Priloga: Anketno popisni list

PREKORJE (terensko delo in anketa)

Datum popisa:	
Hišna številka:	
Letnica izgradnje hiše:	
Rojeni na Prekorju ali priseljeni na Prekorje?	
Katerega leta ste se priselili?	
Od kod ste se priselili?	
ZAKAJ ste se priselili prav na Prekorje?	